

8. pregledna kartoteka rokopisnih zapisov in transkribiranih zvočnih posnetkov.

Več o raziskovalnem in znanstvenem delu Inštituta oz. njegovih sodelavcev je zapisano v katalogu dr. Zmage Kumer Ob 50-letnici ustanovitve folklornega inštituta, ki je izšel oktobra 1984 ob razstavi ob inštitutovem jubileju. Iz kataloga so tudi navedeni podatki.

Petdesetletno delo Inštituta je poskušala prikazati tudi priložnostna razstava v Prešernovi dvorani SAZU, ki je bila za obiskovalce odprta v drugi polovici oktobra. S slovesno otvoritvijo razstave (16. 10. 1984), ki so se je udeležili številni domači in tuji gostje, prijatelji in sodelavci Sekcije, je bilo tudi slovesno obeležen 50 letni jubilej.

Vse navzoče je pozdravil dr. Milko Matičetov, upravnik Inštituta za slovensko narodopisje ZRC SAZU in dejal, da je praznovanje ene od sekcij inštituta praznik za celo slovensko narodopisno družino in zaželel sodelavcem Sekcije še mnogo uspešnega dela.

Nato je dr. Matjaž Kmecl, republiški sekretar za kulturo, pozdravil in v svojih besedah poudaril pomen ustanovitve folklornega inštituta, katerega delo se je že takrat navezovalo na zelo žlahtno "in staro tradicijo slovenske etnološke vede, ene najstarejših ved, ki se je intimno vključevala v sodobno prerajanje Slovencev, v njihovo oblikovanje v sodobno narodno skupnost." Po njegovih besedah ta veda še danes opravlja pomembno nalogo v mreži slovenskih narodnih institucij, nas na nek način vse skupaj opredeljuje in nas oblikuje v naši nacionalni zavesti. Zato je po njegovem 50-letnica Folklornega inštituta praznik naše skupne slovenske kulture.

Pozdrave in čestitke predsedstva SAZU je posredoval akademik dr. Bratko Kreft, podpredsednik SAZU, ki je v delu inštituta poudaril ogromen trud.

O delu Sekcije oz. Inštituta je ob pozdravu govoril tudi direktor Znanstveno-raziskovalnega centra SAZU dr. Mitja Zupančič, ki je še posebej omenil prispevek Inštituta oz. Sekcije pri raziskovanju celotnega slovenskega etničnega ozemlja, torej tudi zamejstva.

Dela in jubileja Sekcije so se spomnili še gostje iz drugih republik. V imenu Akademije znanosti in umetnosti BiH iz Sarajeva je udeležence pozdravil in jim voščil dr. Cvijetko Rihtman; v imenu Zavoda za istraživanje folklorja iz Zagreba dr. Jerko Bezić, ki spremlja delo Sekcije oz. Inštituta že več kot 30 let; Mlica Matič je zastopala Etnografski muzej iz Beograda in predsedstvo Srbskega folklorističnega društva, Radmila Petrovič pa je zaželela še mnogo uspešnih let v imenu sodelavcev Muzikološkega inštituta SANU. V imenu tujih gostov je voščil B. Sárosi, ki je pozdravil kolege iz Sekcije še v imenu Muzikološkega inštituta pri madžarski akademiji znanosti.

Po slovesnih pozdravih je spregovoril dolgoletni direktor Glasbeno-narodopisnega inštituta dr. Valens Vodušek, ki je v svojih besedah kritično osvetlil preteklo, predvsem predvojno in medvojno delo Inštituta, v zaključnih besedah pa je orisal načrte in delo ustanove pod njegovim vodstvom.

S tem je bila tudi odprta razstava v Prešernovi dvorani SAZU, ki je skušala prikazati zgodovinsko pot Inštituta, njegovo terensko in kabinetno delo, znanstvena prizadevanja, pa tudi specifično delo, ki ga Sekcija za glasbeno narodopisje opravlja v slovenskem kulturnem prostoru.

Ob jubileju so sodelavci Sekcije pripravili dvodnevno posvetovanje na temo Ljudska glasba in sodobnost. Udeležili so se ga tudi gostje iz drugih jugoslovanskih republik, iz Italije, Avstrije, Nemčije in Madžarske. Referati s tega posvetovanja bodo objavljeni v naslednji številki Traditions.

Širša-zunanja manifestacija jubileja pa je bila obeležena z javno radijsko oddajo Slovenska zemlja v pesmi in besedi, ki je bila 16. 10. 1984 v okrogli dvorani Cankarjevega doma.

MARKO TERSEGLAV

POLEMIKA, RAZMIŠLJANJA...

Nekaj misli o transkribiranju tujih imen v naši literaturi

V prevodih tuje etnološke in etnologije zadevajoče literature opažamo v zadnjem času težnjo k fonetičnem zapisu tujih lastnih, zlasti etničnih imen, pa tudi izrazov, ki označujejo to ali ono kulturno prvino. Rezultati teh poskusov so često tako zavajajoči in naravnost napačni, da se lahko resno sprašujemo o upravičenosti takega ravnanja. Zgledi, s katerimi bom skušal to trditev utemeljiti, se nanašajo predvsem na etnologijo in arheologijo obeh Amerik, ker mi je to področje nekoliko bolj poznano, gotovo pa podobnih spodsrljajev ne manjka, tudi ko gre za druge predele sveta.

Če na primer pregledamo v knjigi *Verstva sveta*¹ poglavje "Azteki in Maji" (str. 67—81), zasledimo že samo v tem toliko napak, da bi bilo vsekakor preveč utrajajoče, če bi navedel vse. Med imeni bogov so omenjeni Kvecalkoatl namesto Kecalkóatl (*Quetzalcóatl*), Ksolotl namesto Šólotl (*Xólotl*), Huicilopohtli namesto (H)uicilopóchtli² (*Huitzilopochtli*), Ksipe Totek namesto Šipe Tótek (*Xipe Tótec*) itn. Sovladar pri Aztekih ni bil Kihuakoatl (str. 72) temveč Si(h)uakóatl (*Cihuacóatl*), v Gvatemali žive Indijanci Kičé (*Quiché*) in ne Kvičé, podzemlje v njihovi mitologiji se ni imenovalo Ksibalba, marveč Šibalbá (*Xibalbá*; str. 78), ime dvajsetega dne v azteškem mesecu ni bilo Ksohitl (str. 79), temveč Šóčitl (*Xóchitl*) itn., itn. Prav v imenih dni azteškega in majevskega kalendarja se napake kar vrstijo (str. 79). Fonetično so zapisana celo nekatera krajevna imena, npr. Uksmal in Čičen Ica (str. 79). Prvo je sploh napačno transkribirano (orig.: *Uxmal*, izg. *Ušmál*), drugo pa se na strani 71 pojavlja tudi v lokativu: "v Čičen Ici". Toda izvorna oblika je *Chichén Itzá* — torej s poudarjenim -a. Zaradi tega bi bilo nemara pravilneje pisati: *Chichén Itzája*, v *Chichén Itzáju* itn. Takšno sklanjanje tega imena najdemo v *Zgodovini v slikah*³. Napak je v omenjenem poglavju *Verstva sveta* še veliko, vendar naj kot dodatno zanimivost navedem le še to, da se na str. 69 pojavita kot pridevka boga "Kvecalkoatla" imeni *Ce Acatl* in *Nahui Ehecatl*; nič hudega sluteči bralec, ki mu razni atributi starodavnih mehiških bogov niso ravno vsakdanja skrb, bo ob vseh drugih pravilno in napačno zapisanih imenih pač gotovo tudi ti prebral tako, kakor sta napisani. Toda ne! Tu je zanka! Ti imeni sta namreč, kdove zakaj in po kakšni logiki, zapisani v izvorni španski obliki in ju je treba prebrati: *Se Ákatl* in *Ná(h)ui E(h)ékatl*.

Podobne napake in nedoslednosti najdemo (brez veliko truda) tudi v zbirki *Ljudstva sveta*. Opozoril bi zlasti na transkripcijo in pregibanje etničnih imen, seveda pa se bom tudi tu omejil na nekaj najbolj izrazitih zgledov. V Drugi knjigi⁴ se na str. 76 začne poglavje "Vičoli". Če bi se to ime indijanske skupine v zahodni Mehiki v resnici tako izgovarjalo, bi bil španski izvirnik "Vichol", ne pa *Huichol*, kakor se to ime dejansko zapisuje. Imena nekaterih ljudstev so transkribirana tako, da jih je naravnost težko prepoznati. Na str. 123 in 156 so omenjeni gvatemalski "Kiči". Iz te oblike nepoučen bralec pač težko ugane, da je pravo ime tega ljudstva Kičé (*Quiché*), ne pa mogoče Kič ali Kičo. Verjetno bi bila ustrežnejša oblika nominativa množine Kičéji, še zlasti, ker je e poudarjen. Podobno beremo na str. 392 in dalje: "Gvarani", "Gvaranov". Ker ime tega južnoameriškega ljudstva ni "Gvaran" marveč *Guarani* (s poudarjenim -i), bi bili tudi v tem primeru bližje izvirniku z oblikami "Gvaraniji", "Gvaranijev". Tudi če končni -i ni poudarjen,

Ob 50 letnici Folklornega inštituta: prizor s posvetovanja Ljudska glasba v sodobnosti in prizor z javne radijske oddaje Slovenska zemlja v pesmi in besedi. Foto: Naško Križnar.

se zdi bolje, če ga v množini in pregibanju ohranimo s podaljšavo z -j-, npr. "Kogijji", "Kogijjev", ne pa "Kogi", "Kogov" (str. 196) — nominativ ednine je namreč **Kogi**. Takšni množinski obliki imen na -i ustreza oblika "Zunjiji" v Peti knjigi **Ljudstev sveta**⁵ na str. 153 (izvirna edninska oblika: **Zuñi**). Po drugi strani pa se takšna podaljšava z -j- ne zdi dopustna v oblikah "Nahuji" in "Kečujji" (Druga knjiga, str. 157, str. 220); po analogiji s transkripcijami in pregibanjem drugih imen v omenjeni knjižni zbirki, bržkone pa tudi po pravilih slovenskega jezika, bi namreč v teh primerih morali pričakovati prvi sklon ednine v oblikah "Nahu" in "Keču" ali "Nahuji" in "Kečujji" ali nemara "Nahujo" in "Kečujo", morda pa tudi "Nahuja" in "Kečuja". Toda pravilni obliki sta "Náhua" (**Nahua**) in "Kéčuá" (**Quechua**). Nanju, resnici na ljubo, v besedilu sicer tu in tam naletimo, toda če naj bi takšne množinske oblike sprejeli kot ustrezne, tedaj bi jih pač smeli uporabljati tudi, kadar v tekstu ne uporabimo nominativne oblike ednine. Pri teh oblikah ne gre za enostavno podaljšavo z -j-, saj smo -j- v teh primerih vrinili v izvirno obliko pred končni glas -a, tega pa nadomestili z -i, ki je pač obrazilo naših moških samostalnikov v nominativu množine. Če naj bi tako "neprijetna" imena sploh sklanjali in dajali v množino, potem bi se pač bolj kazalo ogreti za obliki "Kéčuí" in "Náhuí".

V Peti knjigi **Ljudstev sveta**⁵ so na str. 150 med navajanjem podatkov o raznih severnoameriških plemenih omenjeni "Čejeni". Nemara je tak fonetični zapis imena plemena (**Cheyenne**) pri nas že nekako udomačen, a kljub temu velja opozoriti, da Američani izgovarjajo ime teh Indijancev **šajěn**. Sámto to seveda še ne bi bil zadosten razlog za trditev, da je tak izgovor pravilnejši ali izvirnejši, še zlasti, če se spomnimo, da angleščina pač vse prepogosto slabo posnema glasove tujih jezikov. Toda resnici na ljubo je treba za ta zglede reči, da bi bila fonetična oblika "Šajeni" v resnici bliže izvirniku. Ime **Cheyenne** namreč izvira iz besede **šalena** ali **šahijena**, kar v jeziku Indijancev **Sioux** pomeni "ljudje s tujo govorico". Na strani 150 je pleme "Črne noge". Oblika je povsem ustrezna, saj ne bi imelo smisla fonetizirati angleške oblike (**Blackfeet** ali **Blackfoot**), ki je tudi sámto zgolj prevod imena **Siksika**, s katerim so to pleme oziroma konfederacijo plemen označevali sosednji Indijanci **Cree**. Toda na isti strani na karti z raznimi imeni plemen opazimo tudi ime "Krovi". Po analogiji s primerom Črnih nog, bi pač tudi to ime kazalo prevesti v "Vrane", saj angleško ime (**Crow**) ni nič drugega kakor prevod izvirnega imena **Absároke**. Da pa tu nedoslednosti še ni konec, potrjuje na strani 152 omenjeno ljudstvo "Nez Percé". To ime ni zapisano fonetično, čeprav bi smel bralec po vsem tistem, kar je doslej prebral, z vsjo pravico tako misliti. Ime je seveda francosko in, če že slovenimo, bi morali to etnično skupino pač poimenovati "Predrti nosovi" (ime so prilepili Francozi nekaterim Indijancem na severozahodu ZDA; danes se z njim običajno označuje samo pleme, katerega drugo ime je **Sahaptin**). Prava zabloda pa so "Čipevi" na strani 150. Ob tako zapisanem imenu bi najbolj samoumevno pomislili, da gre za pleme **Chippewa**, kar je splošno razširjena spačenka imena **Ojibway**. Toda takoj za imenom v besedilu preberemo, da je jezikovna skupina "atabaška" (mimogrede: tudi to najbrž ni najbolj posrečena pridevniška izpeljava iz izvirnika **Athapascan** ali **Athabasca**). Iz tega, pa tudi iz sledečih podatkov o tem ljudstvu nam postane jasno, da gre za etnično skupino **Chippewyan** z ozemlja zahodno od Hudsonovega zaliva v Kanadi, ne pa za Indijance **Chippewa** ali **Ojibway**, ki spadajo v algonkino jezikovno skupino in ki so živel na področju Velikih jezer; ti so v tem seznamu plemen v resnici tudi posebej omenjeni na strani 152 ("Odžibvajji").

Takšnih in podobnih spodrsrljajev bi lahko v navedenih in seveda tudi v drugih poslovenjenih knjigah našli še in še. Za ponazorilo pa bo to najbrž dovolj. Kaj lahko torej predlagamo?

Pred leti je Božo Škerlj, ko je opozarjal na "velike težave s pisanjem tujih, zlasti plemenskih imen in še po-

sebej z njihovo sklanjatvijo", zapisal: "ime mora biti vsakomur jasno v nominativu, in to v transkripciji, ki je čim bolj mednarodno razširjena. Le tako lahko bralec ali še posebej študent sledi tudi mednarodno strokovno literaturo".⁶ Tej trditvi ne moremo odrekati utemeljenosti. Tudi drugi jeziki ne poskušajo za vsako ceno zapisovati tuja imena v skladu s svojimi pravili pisave in izgovora, z izjemo velikega dela slovanske literature, kakor ugotavlja že Škerlj,⁷ kar pa je zaradi pisave teh jezikov razumljiveje. Angleška literatura brez zadržkov zapisuje imena, ki zadevajo Latinsko Ameriko, v izvirnih španskih ali portugalskih oblikah, čeprav vemo, da se prav Angloameričani veliko ukvarjajo z etnologijo in arheologijo Latinske Amerike in so jim torej mnoga imena že zelo domača. Celó za plemena, ki žive na ozemlju Združenih držav, ohranjajo tisto obliko zapisa, v kateri so bila ta imena sprva zapisana (npr. za plemena **Nez Percé** na severozahodu ZDA, **Zuñi** v New Mexicu, **Sioux** na severu Velikih planjav idr.). V znanih priročnikih (**Biasutti**, **Bernatzik**, **JRO-Völkerkunde**, **Ethnologie Régionale** idr.) najdemo vselej izvirne oz. v literaturi najbolj razširjene transkripcije različnih imen; podomačena so samo imena najbolj znanih ljudstev (npr. "Aztechi", "Irokeseni"). Seveda bi bilo tudi pri nas nesmiselno vztrajati pri izvirnem zapisu, če govorimo npr. o Aztekih, Apačih, Irokezih ali drugih dobro znanih ljudstvih, čeprav morda včasih tudi v teh primerih izvirni zapis v oklepaju ne bi bil odveč. Če ostala imena ohranimo v izvirnih oblikah, prihaja s tem seveda do nedoslednosti, ker se lahko v istem besedilu pojavljajo tako fonetično kot izvirno zapisana imena. Verjetno pa se nedoslednosti te vrste ne smemo ustrašiti, saj končno tudi pišemo npr. Kalifornija in Kolorado, v isti sapi pa tudi Utah, Wyoming, Washington itn. (prim. zemljevid na str. 26—27 v Peti knjigi **Ljudstev sveta**), torej uporabljamo hkrati različni pravili transkripcije, čeprav gre za istovrstne termine, v tem primeru za države ZDA. Kolikor bolj pa poskušamo fonetizirati vse več in več imen, toliko prej lahko tako ravnanje pripelje do dvoumnosti in dileme, kako naj se kak zapis prebere.

Naslednji ugovor proti izključno fonetičnemu zapisu tujih imen je v tem, da je to izredno težka naloga, včasih kar neizvedljiva. Težko je namreč vedeti — še zlasti, če gre za številna imena ljudstev, oseb, bogov itn. iz različnih koncev sveta — v katerem jeziku je bilo vsako ime prvotno zapisano ali kakšno izgovorjavo svoje transkripcije so si prvotni zapisovalci zamišljali. Razen tega že pri tako enostavnih pravilih zapisovanja in izgovora, kakor jih ima npr. španščina, sámto poznavanje osnovnih pravil jezika ne zadošča. Zelo nazoren je naslednji zglede. Španci so pri osvajanju ameriških dežel v indijanskih jezikih često slišali glas š, ki ga španski knjižni jezik nima. Zato so ga zapisovali s črko x (tako se je ta glas včasih zapisoval na zahodu Španije, v portugalsčini to še velja). To dejstvo je torej treba pri branju indijanskih besed, zapisanih v španščini, upoštevati, hkrati pa tudi, da v krajevnih indijanskih imenih, ki so se ohranila do danes, izgovor črke x variira: v imenih krajev, kjer je indijanski substrat še močan, se je ohranil izgovor š, tako na polotoku Yucatánu (npr. Uxmál — izg. ušmál; Oxtutzcab — izg. oškuckáb), drugod, kjer so prevladali špansko govoreči bivalci, ki so ta glas težko izgovarjali, pa je prešel v h ali s (npr. México — izg. méhiko; Taxco — izg. tásko).⁸

Morda bi kak zagovornik fonetične transkripcije trdil, da je treba v literaturi, ki je namenjena širšemu krogu ljudi, vendarle pomagati bralecem, da si ne bodo lomili jezikov. Vendar: če so imena napačno transkribirana, smo jim s tem napravili medvedjo uslugo. Takšno ravnanje nekoliko spominja na tisto butalsko zgodbo o botru Dideldaču, ki se je napotil po svetu čevljarit; in ko so ga vprašali, kako bo čevljaril, ko pa ne zna, je modrija odvrnil: "Če ne znam — sem pa tja — bom pa druge učil."⁹

Kljub vsemu navedenemu je prav, če povemo, da ni vsak poskus fonetične transkripcije že vnaprej obsojen na neuspeh. Prav v srbski literaturi, ki jo sicer poznamo po

tem, da včasih porazno fonetizira, sta v zadnjem času izšli knjigi, ki ju glede tega lahko damo za dober zgled. V prevodih knjig *Chilam Balam*¹⁰ in *Popol Vuh*¹¹ bi lahko napake v fonetični transkripciji prešteli na prste ene roke. Razen tega so v opombah vselej navedene v oklepajih tudi izvirne oblike, kar vsekakor onemogoči morebitne nejasnosti ali dvoumnosti. Pravo nasprotje teh prevodov je npr. prevod tako pomembnega dela, kakor je Morganova *Ancient Society*¹². Tu se lahko npr. "poučimo" (samo zgled iz množice), da so bili eno od plemen Irokeške lige tudi Mohikanci.¹³ Pleme, ki je postalo znano predvsem po zaslugi J. Fenimoreja Coopera in njegovih romanov (izvirno: *Mahican*), ima z Irokezi seveda kaj malo skupnega; spada v algonkino jezikovno skupino in je že pred Morganovim časom izumrlo. Pravo ime irokeškega plemena, ki ga je prevajalec tako svojevoljno predrugal, pa je *Mohawk* (izg. mohòk), kakor je v angleški izdaji Morganovega dela tudi zapisano.

Naj poskusim zaključiti. Če naj bi bila tuja imena kljub vsemu fonetično zapisana, bi morali prevajalci svoje delo opraviti odgovorneje in poklicati na pomoč tudi pristojne strokovnjake. Ne glede na to pa bi bilo zaradi omenjenih težav še vedno potrebno in koristno ob prvi omembi kakega imena v oklepaju navesti še izvirni zapis v nominativu ednine. Tako bi se izognili dvoumnostim in nejasnostim, razen tega pa bi tudi zmanjšali težo morebitnih napak v fonetični transkripciji. Ker pa izgovor mnogih imen z našimi črkami lahko le približno ponazorimo, moramo kljub skrbi za čim pravilnejšo fonetično obliko vsakega imena še zmeraj pričakovati, da bomo morda v dveh različnih prevodih dobili različici istega imena, pri čemer sta lahko obe enako ustrezna približka dejanske izgovorjave. Torej je zaradi večje jasnosti, nedvoumnosti in enotnosti verjetno bolje, če ohranjamo tuja imena v izvirnih oz. mednarodno uveljavljenih oblikah, za pomoč bralcu pri izgovoru pa skušamo podati kar najustreznejšo fonetično transkripcijo v oklepajih.

Kadar so izvirna imena zapisana v drugih pisavah, tedaj pravih originalov seveda (običajno) ne moremo napisati. Za nekatere pisave (npr. grško, cirilico) že imamo bolj ali manj uveljavljena pravila zapisovanja, za druge pa bi bilo treba najustreznejše načine še najti. Najbrž pa ni potrebno za vsako ceno pisati vse po naše in fonetično, če za neko pisavo že obstaja mednarodno sprejeta oblika v latinici. Tako npr. pisavo *pinyin*, ki so jo poudili Kitajci za zapisovanje kitajskih besed v latinici, vse bolj sprejemajo celo Angleži, ki so imeli uveljavljen že svoj (Wade-Gilesov) sistem transkripcije.

Posebna težava je pregibanje tujih imen. B. Škerlj je menil tako: "1. imen, ki se končujejo na poudarjeni samostalnik, kakor npr. *Mundurucú*, *Carayá*, *Tupí*, *tabú*, *taupú* sploh ne sklanjamo; 2. imen, ki se končujejo na nepoudarjeni samostalnik, po možnosti ne sklanjamo (razen če so že prav udomačena, kakor npr. *Máya*, *Kórana* itd.); 3. imena, ki se končujejo na soglasnik, lahko sklanjamo, če s tem ne morejo nastati dvomi o nominativni obliki v ednini."¹⁴ Morda je to stališče res prestrogo, zlasti če gre za tako znane izraze, kakor je npr. *tabu*. Najbrž pa je le bolje, če se izognemo pregibanju in postavljanju v množino vseh tistih imen, ki pri tem povzročajo težave in ki bi zaradi tega postala nejasna, v takšnih primerih — posebno če je neko ime v besedilu samo enkrat omenjeno — se pregibanju lahko morda izognemo z ranimi določilnimi besedami; v kraju *Chichén Itzá*, plemenu *Shawnee*, pri ljudstvu *Zoque*, *Indijanci Txucaramáe* itn.

Pričujoč sestavek seveda nima ambicij, da bi dokončno rešil problem, ki je tako zapleten in mnogostranski, temveč je mišljen bolj kot opozorilo na dosedanje napake in spodbuda k razmišljanju in diskusiji.

2 H je zgolj pridih, torej v fonetični transkripciji ni nujen.

3 *Zgodovina v slikah 10: 1200—1454* (prev. Jože Stabej), Ljubljana: Državna založba Slovenije, 1977, str. 4681 in sl.

4 *Ljudstva sveta, Druga knjiga: Mehika in Medmorska Amerika, Andske dežele, Amazonija, Orinoko in pampe* (prev. Branko Gradišnik, Alenka Vilfan), Ljubljana: Mladinska knjiga, 1979.

5 *Ljudstva sveta, Peta knjiga: Severna Amerika, Atlantski otoki s Karibi, Arktika*, Ljubljana: Mladinska knjiga, 1980.

6 Božo Škerlj, *Ljudstva brez kovin*, Ljubljana: Državna založba Slovenije, 1962, str. XIX.

7 Ibid.

8 Često se je spremenila tudi pisna oblika (npr. *Xalisco* → *Jalisco*, *mehiška država*; *Caxamalca* → *Cajamarca*, kraj v Peruju)

9 Fran Milčinski, *Butalci*, Ljubljana: Mladinska knjiga, 1983, str. 85.

10 *Knjiga o knjigama Čilam Balam* (prev. Ljubomir Ristanović), Kruševac: Bagdala, 1981.

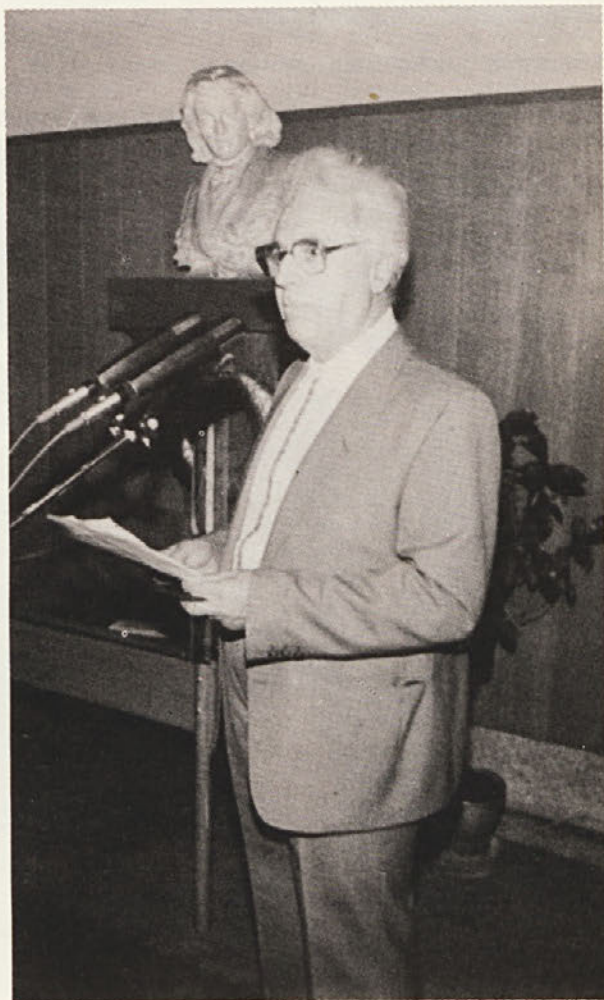
11 *Popol Vuh: Knjiga večja poglavara naroda Kiće* (prev. Ljubomir Ristanović), Kruševac: Bagdala, 1980.

12 Luis H. Morgan, *Drevo društvo* (prev. Durica Krstić), Beograd: Prosveta, 1981.

13 str. 86, 104 itn.

14 B. Škerlj, o. c., str. XIX.

IVAN ŠPRAJC

Opombe:

1 *Verstva sveta: Enciklopedija verstev v zgodovini človeštva* (prev. Nuša Bulatović), Ljubljana: Cankarjeva založba, 1977.